

мај 2026.

ПРИРУЧНИК

за пружање помоћи странцима у
стању социјалне потребе који
бораве у БиХ по основу живота у
(ван)брачној заједници са
држављанима БиХ, а немају
регулисан боравак у земљи

Удружење Фарос

ПРИРУЧНИК за пружање помоћи странцима у стању социјалне потребе који бораве у БиХ по основу (ван)брачне заједнице са држављанима БиХ, а немају регулисан боравак у земљи

Удружење Фарос

Клостерска 13

75 000 Тузла

Приручник је састављен у мају 2026. године.

Употреба рода:

Сви се изрази у овом приручнику, дати у једном граматичком роду, односе подједнако и без дискриминације и на жене и на мушкарце.

Исправност информација и одрицање од правне одговорност:

Овај приручник је интелектуално власништво удружења Фарос. Приручник, који је информативног карактера, саставили смо на основу наших најбољих сазнања и искустава у раду на терену стицаних од 2009. године до данас. Информације дате у овом приручнику се могу промијенити у било којем тренутку. Стога не преузимамо и не сносимо правну одговорност за тачност садржаја нити за његову непотпуност. Топло препоручујемо обраћање надлежним органима ради провјере тачности и потпуности информација.

Stiftung für soziale Zwecke Stuttgart, Dr. B. Ruisinger

Шта све треба да знате као особа (или институција, организација, удружење) која жели пружити помоћ странцима, који су припадници ромске популације, у процесу стицања легалног боравака у Босни и Херцеговини по основу „брака или ванбрачне заједнице са држављанином БиХ“?

УВОД

Удружење Фарос („Pharos e.V.“) из Њемачке и удружење Фарос у БиХ од 2009. године пружају помоћ припадницима ромске популације који су страни држављани у БиХ, поријеклом из Црне Горе, Сјеверне Македоније, Србије и са Косова, а живе у (ван)брачној заједници са држављанима БиХ и немају регулисан боравак у земљи.

Нажалост, оба удружења престају са радом 2026. године због недостатка новчаних средстава. Због тога се и родила идеја да се састави приручник на основу знања и искустава која су стицана током 16 година хуманитарног рада у наведеној области како би се дале смјернице и пренијела искуства онима који се у своме раду сусрећу са оваквим особама и у ситуацији су да помогну њима и њиховим породицама у процесу регулисања боравака у БиХ и стицања правног статуса. Сматрамо да овај приручник може бити од помоћи и центрима за социјални рад и невладиним организацијама које нуде бесплатну правну помоћ (нпр. Ваша права) и помажу наведеним лицима која су у стању социјалне потребе.

Оснивач њемачког удружења Фарос из Штудгарта, Ингрид Халбритер, стоји на располагању за савјетовање и након престанка рада Удружења. Може се контактирати путем мејла Ingrid.Halbritter@pharos-online.org или на телефон: +387 61 199 742 (вибер, „whatsapp“).

Садржај:	страница
1. Пружање помоћи странцима из ромске популације	4
1.1. Зашто припадницима ромске популације који су страни држављани у БиХ и у стању су социјалне потребе уопште треба подршка?	
1.2. На који начин може центар за социјални рад или невладина организација помоћи лицима у стању социјалне потребе, који су странци и припадници ромске популације који немају одобрење за привремени боравак?	
2. Процедура накнадног регулисања боравака	5
Када се странац налази у БиХ, а у (ван)брачној је заједници са држављанином БиХ	
3. Ситуације које захтјевају додатне радне кораке	9
3.1. Странац нема важећу личну карту земље поријекла	
3.2. Странац нема важећи пасош земље поријекла	
3.3. Странац није у браку са држављанином БиХ	
3.4. Странац не живи у легалном смјештају	
3.5. Странац не располаже средствима за издржавање	
3.6. Смрт (ван)брачног друга	
4. Извори информација и линкови	12
Министарство за људска права и избјеглице	
Министарство безбједности	
Служба за послове са странцима	
МУП ФБиХ - држављанство	
Удружење „Ваша права“	
Удружење „Фарос БиХ“	

1. Пружање помоћи странцима из ромске популације

1.1. Зашто припадницима ромске популације који су страни држављани у БиХ и у стању су социјалне потребе уопште треба подршка?

Особе таквог профила углавном не располажу новцем нити вјештинама (као што су комуникацијске вјештине, писменост или способности рјешавања проблема) да би умјели самостално тражити одобрење за боравак у БиХ. Због тога они најчешће живе без одобрење за боравак у БиХ са својом породицом и у сталном су страху од депортације. Без правног статуса у БиХ не могу остварити људска права и заиста су у ризику да буду затечени и депортовани из земље, те тако одвојени од чланова своје породице. Боравак у БиХ без одобрења је законски прекршај. У случају депортације родитеља-странца посебно малодобна дјеца доживљавају трауму раздвајања. Тиме се и права дјетета интензивно крше.

1.2. Ево како могу центар за социјални рад (ЦСР), организације за бесплатну правну помоћ или невладине организације помоћи лицима у стању социјалне потребе, а која су странци из ромске популације који немају одобрење за привремени боравак:

а. Савјетовање.

Уз помоћ два приручника Фароса БиХ може социјални радник ЦСР-а или запосленик НВО-а објаснити процедуру и дати смјернице о поступању.

б. Попуњавање образаца

Неријетко су припадници ромске популације у стању социјалне потребе (функционално) неписмени. Треба им помоћ у попуњавању образаца.

в. Пратња и помоћ приликом одласка у државне институције

Нарочито је прва пријава у теренском центру за странце у прекршају веома стресна, јер се боје да ће аутоматски бити протјерани. Присуство друге особе са добрим комуникацијским вјештинама је од велике помоћи за њих.

Препоручујемо да неко буде пратња странцу када предаје први пут захтјев за одобрење привременог боравака док инспектор теренског центра провјерава документацију. Ако недостаје документ или информација, на основу нашег искуства, странац не може исправно разумијети о чему се ради.

г. Контакт с другим установама (амбасаде, домови здравља, осигуравајуће куће, банке)

Увијек је добро да странац, односно цијела породица, буде у пратњи комуникативне особе приликом ступања у контакт са горенаведеним установама. Нажалост, врло често особе у тим установама нема слуха за особе са ограниченим вјештинама као што су ова лица и није им од велике помоћи.

Из искуства знамо да је изузетно корисно када су таква лица у пратњи барем једне особе која им може бити од практичне помоћи у наведеним установама. Живот на маргинама друштва, сиромаштво и свакодневна егзистенцијална борба је за особе које су још и родитељи велики терет. Немају потребне способности и вјештине за сналажење у систему, плаше се државних институција и дискриминације. Компликоване процедуре их преоптерећују и стално су на ивици одустајања од свега.

д. Финансијска подршка

За породице у стању социјалне потребе су огромни трошкови за добијање привременог боравака. У зависности од висине казне, видјели смо да то могу бити трошкови до 900 КМ. Апелујемо на центре за социјални рад да им помогну у процедури давањем једнократне новчане помоћи коју може примити брачни партнер странца, држављанин БиХ.

2. Процедура накнадног регулисања боравака

Најчешћи проблем с којим смо се сусретали на терену је било неподношење захтјева за одобрење боравака у БиХ у законским оквирима, тј. током прва три мјесеца боравака у земљи. На основу практичних искуства која смо имали у Кантону Сарајево показало се да мајке и очеви ромске националности који су засновали породицу с држављанима БиХ, а нису били у стању да на вријеме затраже одобрење за боравак, могу то одобрење накнадно затражити. По нашем мишљењу, нема гаранције да ће се одобрити захтјев. Међутим, из искуства смо видјели да ни у једном случају захтјев није био одбијен, осим кад је особа предходно починила озбиљан прекршај.

Пријава и добровољно напуштање БиХ

- Треба се поднијети пријава у надлежном теренском центру Службе за послове са странцима, након чега слиједи давање изјаве и израда записника од стране запосленика центра.

- Странцу ће бити уручен прекршајни налог. Казна у износу између 300 и 1500 КМ треба да буде плаћена у року од 8 дана. Службеник ће странцу одузети путну исправу.
- Странац ће добити налог да напусти БиХ до одређеног датума. Враћа му се пасош и он треба да напусти БиХ на најмање 90 календарских дана. У том периоду се не смије враћати у БиХ.

ПАЖЊА! Сваки улазак и излазак из земље се региструје читавањем пасоша на граничном прелазу. Ако у том периоду странац поново уђе у БиХ, јер мисли да његов улазак нико неће регистровати, неће моћи предати захтјев за привремени боравак.

- Након 90 дана проведених изван БиХ (у било којој земљи на свијету), особа може поново ући у БиХ, треба да добије печат у пасош при уласку у земљу и треба да прибави „бијели картон“ у теренском центру (виза на 90 дана).

Пријава боравка у БиХ („бијели картон“)

По доласку у БиХ, у року од 48 сати од тренутка уласка у земљу, странац треба да пријави боравиште у надлежном теренском центру Службе за послове са странцима или у најближој полицијској станици. Ако улази у земљу за викенд или на празник, не рачунају се ти дани.

За такву пријаву је неопходно имати сљедеће:

- **важећи пасош**, односно путовницу своје земље;
- **печат** у путној исправу којим се потврђује улазак у земљу, а који удара службеник на граничном прелазу приликом уласка у земљу (на том печату стоји датум уласка, назив граничног прелаза и стрелица окренута надесно за улазак или налијево за излазак из земље);

ПАЖЊА! Када лице прелази границу и службеник му стави печат у пасош, треба одмах да се провјери да ли је правац стрелице исправан. Понекад се деси да службеник ненамјерно стави печат са стрелицом за излазак из земље, а путник улази у земљу. То ће довести до проблема приликом добијања „бијелог картона“.

- **овјерене копије пасоша** (треба да се копира страница са подацима и сликом и страница са печатом као доказом уласка у земљу);
- **попуњен такозвани „бијели картон“** (добиће се у теренском центру или полицији);
- **уплата таксе од 10 КМ** (уплатница се добије у теренском центру или полицији);

- **доказ о смјештају:** ако је странац смјештен у приватном смјештају, онда особа која је власник тог смјештаја треба да да изјаву овјерену у општини којом потврђује да странац борави код ње;
- **особа код које странац станује** треба да преда:
 - копију своје личне карте,
 - увјерење о пребивалишту (ЦИПС) и
 - овјерену копију доказа о власништву стана или куће (ЗК извадак из грунтовнице).

Службеник у теренском центру или полицији ће прегледати исправност документације и ставити печат. Та врста визе траје максимално 90 дана у периоду од 180 дана.

Захтјев за одобрење привременог боравака

Захтјев за одобрење привременог боравака треба странац да преда најкасније 15 дана прије истека „бијелог картона“ у теренском центру надлежном за мјесто боравака странца у БиХ.

ПАЖЊА! Ако странац предаје захтјев касније, тако да има на располагању мање од 15 дана прије истека „бијелог картона“, постоји ризик од плаћања новчане казне.

Потребни документи су:

1. Попуњен захтјев за издавање одобрења привременог боравака у БиХ. Образац се може преузети у папирној форми у теренском центру или скинути у електронском формату са званичне интернетске странице Службе за послове са странцима. Треба да се одштампа обострано, на једном листу папира.
Линк: https://sps.gov.ba/?page_id=2496&lang=sr
2. Уплатница о плаћеној административној такси у износу од 150 КМ као доказ да је такса плаћена. Банковни подаци: https://sps.gov.ba/?page_id=2490&lang=sr <https://sps.gov.ba/?lang=sr> > Информације за странце > Административне таксе
3. Фотографија за документе подносиоца захтјева новијег датума. Димензије фотографије морају бити 35 x 45 мм.
4. Пасош, тј. путна исправа издата од стране земље поријекла.

ПАЖЊА! Рок важења путне исправе треба бити најмање три мјесеца дужи од периода за који се тражи привремени боравак.

5. Овјерена копија пасоша – копира се:

- страница са општим подацима (име, презиме, датум рођења, датум и мјесто издавања пасоша, итд.);
- страница на којој се налази посљедни печат са граничног прелаза при уласку у земљу.

ПАЖЊА! Копија странице са подацима и копија странице са печатом добијеним при уласку у земљу морају бити на истој страници папира.

6. Љекарско увјерење из којег је видљиво да странац не болује од болести која представља пријетњу јавном здрављу у БиХ. Увјерење не смије бити старије од 3 мјесеца.

7. Доказ о обезбијеђеном приватним здравственом осигурању у БиХ за странца.

8. Увјерење да се против странца не води кривични поступак у земљи поријекла и увјерење да странац није кажњаван за кривично дјело. Оба увјерења морају бити издата од стране надлежних органа у земљи поријекла гдје странац има редовно мјесто пребивалишта. Увјерења не смију бити старија од 6 мјесеци.

9. Доказ о смјештају странца

10. Доказ о средствима за издржавање

Напомена: Детаљне информације се налазе у Приручнику о легалном боравку странаца у БиХ по основу живота у (ван)брачној заједници са држављанима БиХ (види питања од 18. до 33.).

Приручник се може преузети у пдф формату овдје: <https://www.faros-online.org/vijesti/>

3. Ситуације које захтјевају додатне радне кораке

3.1. Странац нема важећу личну карту земље поријекла

У ријетким случајевима се странац налази од раног дјетинства у БиХ (нпр. избјеглица је с Косова и никада није добио личну карту Р. Србије чији је држављанин, јер је у Србији уписан у матичне књиге). Неки странци су имали личну карту земље поријекла, па су је изгубили или је лична карта истекла.

Једини начин како особа може добити личну карту је да отпутује у матичну земљу са једносмјерним путним листом из Амбасаде и преда захтјев за издавање личне карте.

ПАЖЊА! Из искуства смо видјели да се у Р. Србији може десити да полицијска управа одбије издавање личне карте ако сазна да странац нема намјеру да живи застално у Србији. У том случају препоручујемо тражење правне помоћи. Процедура за издавање личне карте у Србији може да траје од 3 мјесеца до годину и по дана.

.

3.2. Странац нема важећи пасош земље поријекла

Ако странац нема важећи пасош или му је пасош истекао, а ако посједује важећу личну карту, може преко амбасаде земље поријекла добити нови пасош.

Странац не може да регулише боравак ако не посједује важећи пасош, јер се у пасош лијепи наљепница (виза).

ПАЖЊА!

- Нисмо провјерили у свим амбасадама у БиХ да ли је могуће добити пасош тим путем. За амбасаду Р. Србије знамо са сигурношћу да је могуће (стање од 10.6.2026.год.).

- Из искуства смо видјели да, ако странац не посједује ниједан идентификациони документ (валидан или застарио) са фотографијом, амбасада Р. Србије не може издати пасош.

3.3. Странац није у браку са држављанином БиХ

Законски брак са животним сапутником је предуслов за тражење држављанства БиХ. За грађане Србије је предуслов за скраћену процедуру добијања држављанства (могуће у року краћем од 2 године).

За склапање брака треба страни држављанин да прибави следећу документацију:

- (међународни) родни лист, односно извод из матичне књиге рођених;
- увјерење о држављанству;
- увјерење о слободном брачном стању;
- регулисан боравак у БиХ („бијели картон“ или „рјешење о одобреном/продуженом привременом боравку („обавјештење“).

3.4. Странац не живи у легалном смјештају

Ако је странац са породицом смјештен у некретнини која није укњижена у земљишне књиге (ЗК) или ако су странац и чланови његове породице подстанари у некретнини која није укњижена у ЗК, на основу искуства на терену смо видјели да постоји неколико могућности:

а) власник некретнине има код нотара овјерен купопродајни уговор;

б) Може се десити случај да (ван)брачни друг странца има стару, још важећу личну карту БиХ издату прије промјене закона о пребивалишту и тиме пријављено пребивалиште на адреси стамбеног објекта који није укњижен у ЗК. Странац не може пријавити боравиште на тој истој адреси јер, по важећем закону, пријава захтјева доказ да је објекат легалан. Из искуства на терену смо видјели да постоји могућност да се странац пријави на адресу родбине брачног друга, који је држављанин БиХ. Његов брачни друг са држављанством БиХ и станодавац ће написати по изјаву о датој ситуацији. Те изјаве треба да буду овјерене у општини.

Примјер изјаве (ван)брачног друга странца:

„Моја вјенчана супруга, држављанка Републике Србије, пријављена је на адресу ул. Маршала Тита бр. 5 код рођака Хасе Хасића, с тим да живимо у улици Патриотске лиге бр. 4 зато што је у близини основне школе коју наша дјеца похађају.

Ја сам пријавио пребивалиште на адресу Патриотске лиге бр. 4 и добио личну карту 2014. године. Тада није било законски прописано да некретнина смјештаја мора бити укњижена.“

ВАЖНО: Кључно је да је надлежном теренском центру Службе за послове са странцима позната адреса гдје се супружници стварно налазе.

Примјер изјаве станодавца:

Ја, (име, презиме, ЈМБГ, адреса пребивалишта) изјављујем да је лице - (име, презиме, држављанство) - пријављено на моју адресу (улица, број, град), али станује са (ван)брачним другом у улици (назив улице, број, град).

в) постоји могућност да се странац са породицом пресели у други смјештај који је укњижен и може се доказати боравак док траје процедура регулисања боравака;

г) постоји могућност да се породици додијели социјални стан и уговор о кориштењу стана.

ВАЖНО: Не гарантујемо да ће опције б) и ц) бити признате од стране Службе за послове са странцима. Видјели смо из искуства на терену да се то у неким случајевима прихвата.

3.5. Странац не располаже средствима за издржавање

Служба за послове са странцима очекује да странац може доказати најмање 800 КМ мјесечних примања. Ако тог прихода нема, постоји могућност да породица посуди новац од родбине и пријатеља (минимално 3.000 до 5.000 КМ), да их уплати на банковни рачун и докаже то примање путем потврде из банке.

Ако породица живи од продаје секундарних сировина, брачни друг из БиХ треба да напише у општини овјерену изјаву да има сталну зараду од сакупљања и продаје секундарних сировина. Није неопходно наводити висину прихода.

3.6. Смрт (ван)брачног друга странца

Ако (ван)брачни друг умре, а он и странац имају заједничку дјецу која су држављани БиХ, странац може да регулише боравак у БиХ по основу спајања породице. У том случају није могућ скраћени поступак за натурализацију (држављанство БиХ).

4. Извори информација и линкови

Министарство за људска права и избјеглице БиХ

Интернетска страница министарства може бити релевантан ресурс јер садржи доста закона и подзаконских аката из области „људских права“

(https://www.mhrr.gov.ba/sr/meni/menu_cmmcxoszx0021bg3uisti5iwig).

Унутар сектора за људска права постоји Одсјек за заштиту права и сарадњу са националним и другим мањинама, вјерским заједницама и невладиним организацијама. С обзиром на то да су циљна група углавном припадници ромске популације и да је легалан боравак родитеља поријеклом из иностранства питање људских права, контакт са министарством може бити неопходан у неким случајевима који се не могу лако рјешити.

Министарство безбједности БиХ

Надлежно је, између осталог, за странце који желе боравити у БиХ. На интернетској страници у склопу поднаслови „Информације за странце“ се налази јако пуно корисних информација:

https://www.msb.gov.ba/inf_za_strance/default.aspx?id=14555&langTag=sr-SP-Cyrl

Служба за послове са странцима БиХ

<https://sps.gov.ba/?lang=sr>

Служба је управна организација с оперативном самосталношћу у саставу Министарства безбједности БиХ и надлежна за све аспекте имиграције.

За практичан рад је посебно користан дио с називом „Информације за странце“, гдје се налазе дигитални обрасци https://sps.gov.ba/?page_id=2496&lang=sr.

Ако, на примјер, Центар за социјални рад или невладина организација желе помоћи странцу да преда захтјев за привремени боравак, може се преузети образац на тој интернетској страници и испунити у случају да су странац и његов (ван)брачни друг (функционално) неписмени.

МУП Федерације БиХ

Ова установа је надлежна за додјелу држављанства БиХ. На овој страници се налази доста информација о условима, поступцима и потребним документима:

<https://www.fmup.gov.ba/v2/stranica.php?idstranica=62>.

У Федерацији БиХ странац предаје захтјев за држављанство у кантоналном МУП-у.

Удружење Ваша права

<https://vasaprava.org/>

„Ваша права БиХ“ пружа бесплатну правну помоћ и заштиту онима којима је најпотребнија. Дјелује независно, професионално и посвећено, с циљем да обезбиди једнак приступ правди за све, без обзира на статус или поријекло.

Постоје канцеларије у Сарајеву, Мостару, Приједору, Бихаћу и у Тузли.

Ми смо видјели да правници „Ваших права“ могу помоћи у процесу легализације када се појаве посебни изазови који захтијевају правну експертизу. Раније је било могуће да „Ваша права“, у сарадњи са партнерима у другим земљама, бесплатно прибаве документе за наше клијенте из иностранства. Нисмо сигурни да ли је ово још увијек могуће. Вриједи се распитати у надлежној канцеларији.

Удружење Фарос

Дигиталне верзије приручника у пдф формату се налазе на овој страници:

<https://www.faros-online.org/vijesti/>